Kvinnor Svenska kyrkan

Kvinnoglöd

Nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan Nr 2 2018

Om trygghet och nåd

I varje mänskligt möte håller du den andra mänskans liv i dina händer!

Särskilt i kyrkan måste den tanken vara levande, människor har en särskild förväntan på att kyrkan ska erbjuda en trygg miljö.

#metoo-rörelsen har medfört att skammen nu i högre grad placeras på förövaren. Offret behöver inte skämmas. Hur vi i Svenska kyrkan kan jobba vidare efter #metoo och #vardeljus berättade Inger Lise Olsen under Våreld.

Prästen Clara Nystrand inspirerade oss till diskussioner om tro och hur vi talar om tron med varandra. Får nåden plats i kyrkan och i våra liv? Sid 3

En mandala som målades med färgad sand samlade deltagarna i Våreld till att möta framtidens utmaningar. Foto Elisabeth Enger

Var finns hon i psalmerna?

Gud är en beteckning för något som är över, under, bortom, utanför och innanför alla begrepp. Gud är inte maskulinum eller femininum.

I de allra flesta psalmer betecknas Gud med Han, Honom, Herren, Fader och så vidare. Men vi kan lika gärna använda Hon, Henne, Moder.

I de fall Gud faktiskt liknas vid en mor, föregås det av orden ”som en” mor. Så aldrig vid Fadern. Betyder det att vi kvinnor faktiskt inser att alla dessa begrepp enbart är bilder, approximationer, för att överhuvudtaget kunna benämna Gud? Läs om psalmernas språk Sid 2

Världens längsta vattenledning...

...har ben

Den afrikanska kjolen

För att kunna gå i en afrikansk kjol

ett stycke tyg
svept om höfterna
och tygets flikar invecklade i sig själva

måste man gå med avmätta steg,
avmätta efter höfternas vidd

resten av kroppen
tätt samlad runt ryggraden
en pelare
som ställts att vila på bäckenets botten

Hjässan får då naturligt
den resning som krävs
för att den ska kunna bära bördan
av ved eller vatten

bördan på vilken
Afrikas överlevnad
vilar

Elisabeth Enger

andlighet – engagemang – gemenskap – kvinnokraft

Kvinnors glädje

Krönika

I Lunds stiftsgrupp planerar vi även i höst ett Kvinnors bordssamtal, med temat Kvinnors glädje. Det har inneburit att vi funderat en del på vad vi kvinnor gläder oss över.

Det är naturligtvis individuellt, och män och kvinnor gläds nog huvudsakligen åt samma saker. Ändå tror jag att vi kvinnor kan uppleva större glädje i det lilla till synes obetydliga, i att se när någon bryr sig om en annan, när någon lyckas bra med något, när försoning uppstår. Jag tror att vi alla gladdes när vi såg Nordkoreas och Sydkoreas bordtennislag plötsligt bli ett enda lag.

Lunds Missionssällskap ger ut en tidskrift, Uppdrag mission, och det senaste numret handlar om kvinnors hälsa i världen. Jag tror att vi kvinnor upplever en stor glädje i att känna ett systraskap med kvinnor över hela världen när vi till exempel tillverkar ett babypaket till nyfödda i Afrika, samlar in medel till mensskydd till unga kvinnor i slummen i Nairobi, stöder kampen för att förhindra våld mot kvinnor i Indien.

En babys blick

Man kan känna en fantastisk sprudlande glädje över ett nyfött barn och glädjas innerligt åt barnets första leende eller åt att bara drunkna i en babys blick. Kanske har vi kvinnor också en särskild förmåga att glädja oss över det vackra i böcker, konst, film och musik. Att vara kulturtant är ju ett begrepp.

Dokumentera!

I kyrkans sammanhang har kvinnors glädje över att få skapa det vackra inneburit att många mattor, altardukar, antependier med mera, vuxit fram. Där har vi ett alldeles särskilt ansvar att se till att dessa textilier dokumenteras ute i församlingarna.

Vi uttrycker vår lovsång och glädje i sång, dans och rörelse. Glädje är en gåva att ta vara på, glädje smittar och kan förmedlas till andra. Att vara glädjespridare är ett livslångt uppdrag för var och en av oss.

Gunilla Åkesson
Ordförande i KviSk

Tidskriften finns på www.uppdragmission.se

Tacka Henne, ty Hon är god...

Sjunget

– Jag kunde inte sjunga Tacka Herren, ty han är god, hans nåd varar evigt. Jag sjöng: Tacka Gud ty hon är god, Hennes nåd varar evigt, berättade en kvinna för mig efter en gudstjänst nyligen.

Vilken psalm kunde ha valts i stället? Det finns en enda psalm i psalmboken som konsekvent har valt ord för Gud och Anden som betecknar femininum, det är Hennes starka vingar bär, Sv ps 718.

Ordet *han*, ett ytterst vanligt ord i psalmboken, syftar oftast på gudomen eller Jesus, begreppet *hon* är sällsynt och syftar aldrig på gudomen.

Vem är Guds avbild?

– Möjligheten för kvinnor att uppfatta sig som Guds avbild är på det hela taget obefintlig, skriver Agneta Lejdhamre som studerat språkbruket i våra psalmer.

Den gammaltestamentliga föreställningen att Gud inte ska eller kan begränsas av våra mänskliga begrepp behöver aktualiseras i dag. Vi behöver återerövra insikten att Gud inte låter sig fångas i människors uttryck.

Också när psalmerna handlar om människor är de oftast män. Fler manliga individer än kvinnliga, med eller utan namn, lyfts fram. En kvinna träder oftast fram som Maria eller som synderska.

Maria prisas för sin jungfrulighet, för att hon är trogen, lydig och ringa. Även om hennes bröst och sköte förekommer är det den moderliga aspekten som besjungs.

Synderska används för att kritisera kvinnans sexuella utlevelse. Medan ordet *syndare* i psalmerna avser varje människas ofullkomlighet inför Gud, utan att de syndiga gärningarna preciseras, avser den kvinnliga formen *synderska* endast sexuella handlingar. När kvinnan ertappades med äktenskapsbrott försvann mannen ur texten.

– Tendensen i psalmtexterna att framställa kvinnors sexualitet som problematisk och samtidigt osynliggöra mäns sexualitet faller in i ett mönster, i vilket kvinnor i långt högre grad än män förvägras kroppslig integritet vad gäller sexualiserat våld, framhåller Lejdhamre.

– Språkliga bilder påverkar, konstaterar hon. Psalm 140 med raderna »det intet finns, som icke vinns av kärleken som lider« kan påverka en kvinna till att stanna kvar i en misshandelsrelation snarare än att bryta upp.

Har psalmtexterna gett människor, speciellt kvinnor, ork att utstå lidanden och förtryck, eller kraft att kasta av sig förtrycket? Har texterna bidragit till att människor, i synnerhet kvinnor, alltför länge har funnit sig i en underordnad position?

– Det icke ifrågasatta har en avgörande betydelse för att prägla en kulturs och ett samhälles könsförståelse, menar Agneta Lejdhamre. Det religiösa språket i psalmboken medverkar till att bibehålla kvinnors fortsatta underordning i samhället i stort.

Elisabeth Enger

Agneta Lejdhamre: Psalm – kön – kyrka (2011) **http://www.diva-portal.org/smash/search.jsf?dswid=5962**

Kvinnoglöd nr 2/2018 Årgång 8. Kvinnoglöd är ett nyhetsbrev från Kvinnor i Svenska kyrkan KviSk och ges ut 4 ggr/år, även på hemsidan www.kvinnorisvenskakyrkan.se. Nyhetsbrevet trycks på miljövänligt papper hos Silanders Grafiska AB i Göteborg.
Manusstopp för nästa nummer: Fredagen den 31 augusti 2018
Ansvarig utgivare: Gunilla Åkesson. *Redaktör:* Elisabeth Enger. *Redaktionsråd:* Gunilla Bäckström, Luleå stiftsgrupp, Marianne Staaf-Gälldin, Härnösands stiftsgrupp, Bulle Davidsson, Linköpings stiftsgrupp, Ragnhild Greek, Stockholms stiftsgrupp
Redaktionsadress: Elisabeth Enger, Låbyn Hagen 501, 662 91 Åmål. Bidrag kan även mejlas till eenger.hagen@gmail.com

Ingen ska fara illa i kyrkans miljö

– Kyrkans tystnadskultur är problematisk i förhållande till kränkningar och övergrepp. Det medför en rädsla för att säga som det är. Kyrkans kultur medför en snällhet som heter flathet. Strukturen är otydlig och kyrkans personal är svår att styra, menar Inger Lise Olsen, Svenska kyrkans handläggare för genderfrågor, som summerade #metoo- och

Inger Lise Olsen informerade om Trygga möten, ett utbildningsmaterial för ledare.

#vardeljus-rörelserna under Våreld.

Svenska kyrkans #vardeljus har gett oss 300 berättelser. Under hashtaggen #sanningenskagöraerfria har frikyrkornas kvinnor publicerat sina berätteser om övergrepp. Övergrepp som intill dess dolts och skapat skamkänslor hos offren.

Skamkänslor som medför att många kvinnliga anställda som utsatts låter bli att anmäla. Ett annat skäl är svårigheten att bli trodd. Många som utsätts befinner sig i beroendeställning.

Vad är det då dessa utsatta kvinnor behöver? Få av förövarna blir dömda eller får ta konsekvenser. Ord står mot ord.

– Problemet i kyrkan är kravet på förlåtelse. Den stora utmaningen är att arbeta med den kultur som tillåter sådant beteende, säger Inger Lise Olsen.

Oavsett det rättsliga läget, behöver kvinnan att någon inom kyrkan, exempelvis biskopen, erkänner: Du har blivit kränkt inom kyrkan, och det är jag ledsen för. Du har farit illa i en kyrklig miljö.

Kyrkan kan hjälpa offret till terapi och samtal, och att klaga hos domkapitlet.

I varje stift ska finnas kontaktpersoner, en man och en kvinna, som ska stå på den utsattas sida. Detta sedan Lutherska världsförbundet för 20 år sedan

I förändringens tid

kom med sin förklaring *Kyrkans nej till våld mot kvinnor,* som går att beställa.

Svenska kyrkan har genom ett avtal tillgång till scouternas webbutbildning Trygga möten, utarbetad i samarbete med KFUM, som tar upp härskartekniker, barnkonventionen, vad är ett övergrepp, diskrimineringsgrunder, att möta barn som varit utsatta, med mera.

Inger Lise Olsen

Inger Lise Olsen kan ge mer information om utbildningen.

– Vi måste också tala om mäns utsatthet. Män som blivit utsatta som pojkar, uppfattar detta extra skamligt. Vi behöver veta mer om kvinnor som förövare. Kränkningar och övergrepp inom sociala medier, där har vi bara börjat. Vi måste också vara uppmärksamma när det gäller ideella ledare. Många gånger får unga ideella ledare ett mycket stort och tungt ansvar utan att ha fått adekvat utbildning.

Text och foto: Elisabeth Enger

Vad gör Gud som kan bära mig?

Vad händer med mig när jag hör predikningar där Gud knappast nämns?

Hjälper predikan människor att finna Gud? När erkände jag senast att jag behöver Gud? Vad hoppas jag att Gud ska hjälpa mig med?

Finns jag ibland i sammanhang där jag inte talar om Gud? Att vara *kvinna i förändringens tid* kan betyda att vi hjälper varann att ta med trons tolkningar in i andra tolkningsvärldar.

I smågrupper diskuterade vi frågorna som prästen Carin Nystrand gett oss. I sin masteruppsats *På jakt efter en nådig Gud* (2017) har hon undersökt flera predikningar från två söndagar – *Förlorad och återfunnen* samt *Efterföljelse*. Hon konstaterar att nåden inte får stor plats i predikan. Många predikningar är livsvisdom utan teologi.

Var får nåden plats? Vad är prästens bild av lyssnaren? Är lyssnaren djupt troende eller sekulariserad? Tvivlande?

Clara Nystrand

Är hen tyngd av bördor eller behöver hen lära sig ta ansvar?

– De som kommer till kyrkan om söndagarna har jobbat och tagit ansvar hela veckan. Som predikant behöver jag tala om var de kan hämta kraft.

Församlingen behöver inte bara höra talas om nöd utan också om nåd. Inte bara om vårt ansvar utan om Guds handlande i våra liv.

– Vi behöver höra vad Gud gör som kan bära mig i livet. Nåden omnämns i klyschor. Jesus beskrivs som lärare, medvandrare och förebild, men prästen berättar inte vad Jesus har gjort för oss.

Även predikan kan sekulariseras. Sekularisering kan ske även bland troende. Sekularisering är när vi inte vänder oss till Gud för att hitta våra svar, utan åt andra håll. Sekularisering är när vi inte ber aftonbön med barnen, och inte talar om Gud på skolavslutningarna. Sekularisering är att vi slutar se hur Gud spelar in i min vardag. När vi inte tror att Gud har relevans i våra liv.

Text och foto: Elisabeth Enger

Anna Rynefors, säckpipa, och Miriam Anderzén, harpa. Foto: Elisabeth Enger

Kvinnolåt genom tusen år

En exposé genom, ja, egentligen mer än tusen år, med musik skapad enbart av kvinnor, framfördes under Våreld av Anna Rynefors och Miriam Anderzén. De inledde med en sång ur vikingatidens norsk-isländska skaldepoesi.

De spelade bland annat även på trumma och nyckelharpa, alla instrument byggda efter gammal modell. Anna är riksspelman på svensk säckpipa.

Kunniga textilare bör inventera

Låt utbildade textilkonstnärer, eller allra helst upphovmannen själv, inventera och dokumentera kyrkans textila konstverk. Till detta uppmanar Kvisst, KviSks lokalgrupp i Stockholms stift, och textilkonstnären Marianne Bursie Wahlman.

Textila konstverk kan vara mycket sköra. Att beskriva dessa, och även hur de ska hanteras och underhållas, kräver speciella kunskaper. KviSks medlemmar behöver uppmärksamma våra församlingar på detta.

Textikonstnär Karna Ohlsson granskar korkåpan som hon skapat till Säffle kyrka. Foto: Elisabeth Enger

Misstag har begåtts och konstverk har förstörts därför att den som får i uppdrag att dokumentera textilierna ofta inte har kunskap om exempelvis oväntade experimentella material coh tillverkningssätt som använts. Uppdraget kan ha gått till en förtroendevald utan någon tidigare erfarenhet av liturgiska textilier.

Svenska kyrkans nya digitala inventariesystem, SACER, håller på att införas i alla församlingar i landet.

När gränser överskrids – kyrkans förebyggande arbete utvärderas

Svenska kyrkans arbete genom 20 år med att förebygga och bemöta sexuella övergrepp, utvärderas och kartläggs vid en nationell konferens i Uppsala i vinter.

Frågor kring gränslöshet i kyrkliga miljöer kommer att fördjupas. Ett föredrag om Missbruk av makt kommer att hållas, med utgångspunkt i bland annat #metoo och #vardeljus.

#metoo

Pojkar och mäns utsatthet i kyrkliga miljöer blir också uppmärksammat.

Konferensen riktar sig till främst arbetsledare, arbetsmiljöansvariga, förtroendevalda, själavårdare och ansvariga för barn- och ungdoms- och konfirmandarbete. Detaljer om konferensen kommer i slutet av augusti och anmälan börjar tas upp den 1 september.

Uttalande om övergrepp:

Gör kyrkan till ett tryggt sammanhang

Utmana självbilden – ”det sker inte här”. Använd de resurser som finns för att förebygga och bemöta sexuella övergrepp. Följ svensk lagstiftning genom att polisanmäla brott i stället för att försöka lösa dem själv. Gör anställda och ideella medvetna om sexuella övergrepp. Samtala om härskartekniker.

Uttalat

Samtala om hur teologiska argument om förlåtelse, försoning och kristen enhet används för att tysta ner och skambelägga offer för övergrepp.

Till detta uppmanade Kvinnor i Svenska kyrkan under Våreld i ett uttalande angående #metoo.

Kvinnor ska i varje kyrkligt sammanhang och varje möte i kyrkans namn vara en trygg plats där tillit och respekt för varje människa är tonsättande.

Att så inte är fallet i dag har tydligt visats genom de två kyrkliga uppropen under #metoo-rörelsen, #vardeljus och #sanningenskagöraerfria.

Uttalandet har även undertecknats av SEK, Sveriges ekumeniska kvinnoförbund; fler organisationer och nätverk för kristna kvinnor har tagit upp det under Kvinnoglöds pressläggning.

Tipsa för att tala!

Nr 3/18 av Kvinnoglöd behandlar KviSks tema för året *Tala så att andra lyssnar och förstår*. Vad vill du säga dina medkvinnor om temat! Tipsa eller skriv före den 31 augusti!

Vill du bli medlem?

Gamla och nya medlemmar hälsar vi varmt välkomna!

Sätt in 100 kr på bankgiro 422-3699. Glöm inte ange namn, adress, födelseår och eventuell e-postadress.